

Список використаних джерел:

1. Воронько-Невіднича Т.В. Інноваційні стимули сталого розвитку кадрового, лідерського та іміджевого потенціалів у системі стратегічного управління суб'єктів аграрного сектору. Полтава, ПДАУ, 2025. 200 с. DOI: <https://doi.org/10.51500/8466-33-6>.
2. Фастовець Н., Харчук Т., Подольська О., Лутковська С., Воронько-Невіднича Т., Левківська Л. Стратегічне управління фінансами інноваційно адаптивних підприємств у стартап-бізнесі глокалізованих ринків. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2025. № 4 (63). Р. 166–179. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.4.63.2025.4916>
3. Abreu J. E. D. *Leadership in agribusiness: Impact of strategic management on rural productivity*. *Levant Journal of Economics & Finance*. 2023. № 2 (3). Р. 45–58. URL: <https://periodicos.newsciencepubl.com/LEV/article/view/4116>.
4. Khodakivska O., Voronko-Nevidnycha T. Integration of Agile methods into the management system as a tool for increasing the effectiveness of strategic management in the agri-food sector. *EKONOMIKA APK*. 2023. Т. 30 № 2. Р. 49-56. URL: <https://eapk.com.ua/uk/journals/tom-30-2-2023/integratsiya-agile-metodiv-u-sistemu-menedzhmentu-yak-instrument-pidvishchennya-efektivnosti-strategichnogo-upravlinnya-v-agroprodovolchiiy-sferi>
<https://doi.org/10.32317/2221-1055.202302049>.
5. Zhang L., Liu Y., Chen M. Sustainability strategy in agribusiness: A bibliometric and systematic analysis of the literature. *Discover Sustainability*. 2024. № 5 (1). Р. 530. DOI: <https://doi.org/10.1007/s43621-024-00530-w>.

В. Стаценко, аспірант,
В. Кушнірук, к.е.н., доцент,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, України

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ РЕГІОНУ

Сучасні виклики, що постали перед українським

агропромисловим комплексом в умовах воєнного стану та перспектив повоєнного відновлення, вимагають кардинального перегляду підходів до стратегічного планування розвитку аграрної сфери [1]. Трансформація геополітичного простору, зміна логістичних маршрутів, втрата частини виробничих потужностей та необхідність адаптації до нових ринкових умов актуалізують потребу в розробці інноваційних стратегій управління аграрним сектором. Миколаївська область, як один з ключових аграрних регіонів України, що традиційно забезпечує значну частку загальнодержавного виробництва зернових та олійних культур, потребує науково обґрунтованої стратегії економічного розвитку, здатної забезпечити ефективне функціонування агробізнесу в нових економічних реаліях [7].

Дослідження сучасного стану аграрного сектору Миколаївської області засвідчує наявність системних проблем, які значно загострилися внаслідок воєнних дій та їх наслідків. Серед основних викликів слід виділити: критичні порушення традиційних логістичних ланцюгів через блокування морських портів, втрату частини виробничих потужностей внаслідок прямого впливу військових дій, кардинальну зміну структури експортних ринків та географії поставок, ускладнення доступу до фінансових ресурсів та інвестицій [5; 9].

Водночас аналіз статистичних даних свідчить, що регіон зберігає значний потенціал для відновлення та модернізації аграрного виробництва. Миколаївська область володіє сприятливими кліматичними умовами, родючими чорноземними ґрунтами (близько 74% території області), розвиненою мережею меліоративних систем та значними водними ресурсами. Це створює об'єктивні передумови для диверсифікації виробництва та впровадження інноваційних технологій [11; 9].

Поглиблений аналіз умов господарювання аграрних підприємств регіону показав, що основними структурними чинниками, що стримують розвиток, є: недостатня диверсифікація аграрного виробництва з переважанням монокультурних систем землеробства, критично низький рівень технологічної оснащеності більшості господарств, обмеженість доступу до довгострокових інвестиційних ресурсів та

недосконалість системи управління ризиками. Особливої уваги заслуговує проблема адаптації традиційних бізнес-моделей до нових умов функціонування, що вимагає кардинального перегляду підходів до стратегічного планування [1; 2].

Формування ефективної стратегії економічного розвитку аграрного сектору Миколаївської області має базуватися на принципах сталого розвитку, враховувати специфіку повоєнного відновлення економіки та орієнтуватися на європейські стандарти ведення аграрного бізнесу [7; 10]. Стратегічне бачення розвитку повинно поєднувати короткострокові заходи з відновлення виробничих потужностей із довгостроковими цілями модернізації та технологічного переоснащення галузі.

Ключовими пріоритетними напрямками стратегічного розвитку мають стати:

1. Системна диверсифікація аграрного виробництва через цілеспрямований розвиток високомаржинальних культур, розширення переробної галузі та створення повних технологічних ланцюгів доданої вартості. Така диверсифікація дозволить зменшити критичну залежність від волатильності цін на традиційні сільськогосподарські товари та забезпечить більшу стійкість господарств до зовнішніх шоків. За даними Державної служби статистики України, диверсифіковані аграрні підприємства демонструють на 25-30% вищу стійкість до ринкових коливань та мають більш передбачувані фінансові результати [5; 9].

2. Комплексна цифровізація агробізнесу як фундаментальний інструмент підвищення ефективності управління виробничими процесами, оптимізації використання ресурсів та покращення якості прийняття управлінських рішень. Впровадження технологій precision agriculture, використання дронів для моніторингу посівів, системи GPS-навігації для сільськогосподарської техніки може забезпечити зростання продуктивності на 15-20% при одночасному зниженні витрат матеріальних ресурсів на 10-15% [3; 4]. Особливого значення набуває створення інтегрованих інформаційних систем управління, що дозволяють оптимізувати всі етапи виробничого циклу.

3. Інституційний розвиток кооперативних форм господарювання для підвищення конкурентоспроможності малих та середніх аграрних підприємств, особливо в контексті забезпечення доступу до сучасних технологій, спільного використання дорогої сільськогосподарської техніки та формування спільних каналів збуту продукції [6]. Кластеризація агробізнесу може стати ефективним механізмом консолідації ресурсів, розподілу ризиків та підвищення переговорної спроможності щодо постачальників і покупців [6].

4. Поетапна екологізація аграрного виробництва відповідно до вимог Європейської зеленої угоди та стандартів органічного землеробства, що відкриває якісно нові можливості для експорту екологічно чистої продукції на європейські ринки. Органічне виробництво може забезпечити премію до ціни на 20-40% порівняно з традиційною продукцією, що створює додатковий стимул для переходу на екологічні технології [8]. Водночас це вимагає системного підходу до підготовки кадрів та сертифікації виробництва.

Особливого значення в умовах повоєнного відновлення набуває розвиток інноваційних форм фінансування аграрних проєктів, що включає краудфандинг для фінансування стартап-ініціатив, створення спеціалізованих аграрних технопарків та науково-виробничих комплексів, активне залучення ресурсів міжнародних донорських програм та фондів відновлення [2; 12]. Це особливо актуально в умовах обмеженості традиційних джерел банківського кредитування та необхідності швидкого відновлення пошкодженої виробничої інфраструктури [10].

Успішна реалізація стратегії економічного розвитку аграрного сектору Миколаївської області потребує створення ефективної системи координації зусиль державної влади, органів місцевого самоврядування, представників бізнес-спільноти та провідних наукових установ. Формування регіональних кластерів агробізнесу може стати ключовим механізмом консолідації ресурсів, координації інвестицій та підвищення загальної конкурентоспроможності галузі в регіоні [6; 11].

Сучасні інформаційні технології відіграють критично важливу роль у модернізації системи управління аграрними

підприємствами, забезпечуючи комплексну оптимізацію виробничих процесів від планування посівних робіт до реалізації готової продукції. Використання технологій big data, машинного навчання та штучного інтелекту дозволяє не лише підвищити точність прогнозування ринкових тенденцій, але й оптимізувати всі ланцюги поставок від виробника до кінцевого споживача [3; 4].

Результати проведеного дослідження переконливо показують, що комплексний системний підхід до формування стратегії економічного розвитку аграрного сектору, що органічно поєднує впровадження інноваційних технологій, використання сучасних управлінських підходів та глибоке врахування специфічних регіональних особливостей, здатен забезпечити сталий та динамічний розвиток аграрного сектору Миколаївської області в складний повоєнний період та істотно підвищити його стратегічну роль у формуванні продовольчої безпеки української держави [1; 7; 12]. Подальші дослідження доцільно спрямувати на деталізацію механізмів практичної реалізації запропонованих стратегічних підходів та розробку системи індикаторів оцінки їх ефективності.

Список використаних джерел:

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств : підруч. Вид. 2-ге, доповн. і переробл. Київ : КНЕУ, 2020. 624 с.
2. Гудзинський О. Д., Судомир С. М., Гуренко Т. О. Управління формуванням конкурентоспроможності підприємств аграрно-промислового виробництва : монографія. Київ : ЦП «Компринт», 2019. 398 с.
3. Котикова О. І., Бабенко В. О. Інформаційні технології в управлінні аграрними підприємствами : монографія. Харків : Мачулін, 2018. 320 с.
4. Кропивко М. Ф. Підвищення ефективності аграрного виробництва на основі інноваційних технологій. *Економіка АПК*. 2017. № 8. С. 23-31.
5. Месель-Веселяк В. Я., Федоров М. М. Стратегічні напрями розвитку аграрного сектора економіки України. *Економіка АПК*. 2016. № 6. С. 37-49.
6. Саблук П. Т., Кропивко М. Ф. Кластеризація як механізм

підвищення конкурентоспроможності та соціальної спрямованості аграрної економіки. *Економіка АПК*. 2010. № 1. С. 3-12.

7. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року: схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 жовт. 2013 р. № 806-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-%D1%80> (дата звернення: 15.09.2025).

8. Шебанін В. С., Шебаніна О. В. Органічне сільське господарство : світовий досвід та перспективи розвитку в Україні: монографія. Миколаїв : МНАУ, 2019. 280 с.

9. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 15.09.2025).

10. Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua/> (дата звернення: 15.09.2025).

11. Офіційний сайт Миколаївської обласної державної адміністрації. URL: <https://mk.gov.ua/> (дата звернення: 15.09.2025).

12. Національна академія аграрних наук України. URL: <http://naas.gov.ua/> (дата звернення: 15.09.2025).

І. Суржиков, здобувач PhD,
*Полтавський університет економіки і торгівлі,
м. Полтава, Україна*

АНТИКРИЗОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ АГРАРНОГО СЕКТОРУ: ПРОАКТИВНІ ПІДХОДИ ДО НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Антикризовий менеджмент аграрного сектору: проактивні підходи до невизначеності є ключовим напрямом сучасної управлінської думки, що набуває особливої актуальності в умовах системних потрясінь, спричинених війною, глобальними економічними зрушеннями та зміною кліматичних умов [1, 2]. Аграрний сектор України, як стратегічна галузь національної економіки, опинився в епіцентрі багатовимірної кризи, яка охоплює не лише виробничі процеси, але й соціальні, екологічні та інституційні аспекти функціонування. У таких умовах